

1894—95, udtalte en af Venstres bedste Mænd, en tidligere Formand for dette høje Ting, Sofus Høgsbro, følgende: „Grundloven har gennemført almindelig Valgret til Folketinget, og deri maa der ligge, at hver enkelt Vælger skal have den samme politiske Ret. Det gaar ikke an, at man vil give en enkelt Vælger enten det halve eller det dobbelte af, hvad andre Vælgere har.“

Men naar det saaledes kan fastslaas, at der er Grundlovspligt for og ogsaa er almindelig Enighed om, at vi skal have Forholdstalsvalgmaade, saa bliver da Spørgsmaalet, om denne Forholdstalsvalgmaade lader sig forene med Valg i Enkeltmandskredse, og herom ønsker jeg for mit Vedkommende at sige, at jeg tror, den lader sig meget daarligt forene dermed. Ved Valg i Enkeltmandskredse og Forholdstalsvalg spalttes Mandaterne i flere Slags, ja, man ser, at efter det nuværende Forslag bliver der 3 Slags; Enkeltmandskredse bliver det væsentlige, det, som Vælgeren i særlig Grad faar Øje paa, og det er overmaade vanskeligt — saaledes som det ogsaa er vist i Valglovskommissionens Betænkning — at forme et Forslag, der i alle Tilfælde giver et retfærdigt Resultat. Dette er i Virkeligheden kun muligt i det Øjeblik, man gør Tillægsmandaternes Antal flydende. Men det er da saa heldigt, at jeg ogsaa for denne Betragtning vil kunne paaberaabe mig en Mands Ord, som spiller en overmaade stor Rolle for Venstre. Jeg beder om den højtærede Formands Tilladelse til ganske kort at citere, hvad det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen saa sent som den 16. Januar 1914 skrev om hele dette Spørgsmaal i sit Ugeblad „Tiden“. Det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen skrev da: „En god Ordning af Forholdstalsvalget kan efter vort Skøn ikke laves i Forbindelse med Enkeltmandskredse, hvorom Hr. Berntsen indbød til Forhandling. En fornuftig Ordning maa træffes paa Grundlag af større Kredse, f. Eks. Amtskredse, hvilket vi her i Bladet alt gentagende har gjort opmærksom paa.“ Det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen sagde allerede i 1914: En Forbindelse af Valg i Enkeltmandskredse med Forholdstalsvalg duer ikke — og det havde derfor maaske været nok saa klogt, om man havde lyttet til det ærede Medlem Hr. J. C. Christensens Erfaring og Indsigt i Stedet for til Hr. Minister Berntsens. Nu siges det, og det er ogsaa sagt af Venstres ærede Ordfører, at ved Loven af 1920 bevares Enkeltmandskredsene. Derom vil jeg gerne sige, at det er jo ikke rigtigt. Valg efter Loven af 1920 foregaar i Amter og i Storkredse, og selv

om det jo nok kan være rigtigt, at Vælgerne visse Steder kun tænker paa Enkeltmandskredsen eller rettere paa Opstillingskredsen, saa er Forholdet dog det, at lidt efter lidt vænnes Vælgerne af hermed, og allerede ved Valget i 1924, om vi kommer til at gaa paa Valg efter Loven af 11. April 1920, vil det være Amterne, Vælgerne tænker paa, mere end Opstillingskredsene. Men at selv Ministeren ikke kan nøjes med en Opstillingskreds og en Enkeltmandskreds alene, at Ministeren ogsaa i visse Tilfælde maa bruge en Amtskreds eller en Storkreds, ja, i et enkelt Tilfælde oven i Købet maa over paa et helt Omraade, det viser Ministeren i sit eget Forslag, at han meget vel kan tænke sig; han viser, at han meget vel kan tænke paa Amter og Storkredse, nemlig naar vi ser hen til København og Frederiksberg, og naar vi ser til Maribo Amt; der har det ingen Interesse for Ministeren, hvad Enkeltmandskredsen siger, der har det ingen Betydning, hvordan det gaar ude omkring hele Landet over. Nej, der kan Ministeren saa udmærket godt operere med Amter, ja, i Virkeligheden operere med det, der er endnu større, nemlig med hele København og Frederiksberg.

Men det Spørgsmaal melder sig da yderligere, naar vi skal drøfte det Valglovsforslag, Ministeren har fremsat: Er Valg i Enkeltmandskredse retfærdigt overfor de politiske Partier? Det ærede Medlem Hr. S. C. Nørgaard sagde, at det, man skulde naa ved en Valglov, blot var dette, at den skulde kalde paa det samlende. Naar det ærede Medlem Hr. Nørgaard rejser op til Mors og han der møder det ærede Medlem Hr. Fibiger, er jeg nu ikke saa sikker paa, at det just er det samlende, han kalder paa — naar han derimod rejser alene til Mors eller til Thy, er der maaske visse samlende Toner, han spiller paa. Spørgsmaalet er jo: Er der virkelig Grund til at lave en Valglov, som yderligere vanskeliggør Forholdene for de mindre Partier? Jeg skal minde om, at ingen har stærkere end Venstre — jeg kunde næsten fristes til at sige: end visse vestjydske Repræsentanter, og det varer jo ikke længe, før Ministeren hører til disse — fortalt, at vel samarbejdes der, men alligevel er der et dybt Svælg mellem de to samarbejdende Partier. Hvorledes kan denne Betragtning forliges med de Betragtninger, som det ærede Medlem Hr. S. C. Nørgaard gjorde gældende om det samlende, som en Valglov skulde kalde paa?

Ser vi paa, hvorledes Septembervalget i 1920 vilde have formet sig, hvis den her foreslaaede Ordning havde været Lov den